

Innspill til NOU 2014:1 Ny arvelov

Fredrik Nyland og Linn Lorentzen Lunde

Innspillet gjelder livsarvingenes pliktdel som står omtalt i kapittel 16 (side 137 – 150).

Det er vår mening at utvalgets vurderinger i 16.5 ikke gir et godt nok resonnement. På tross av at utvalget påpeker at det i de fleste tilfeller vil være snakk om «barn» i 50-årene, tar de etter vår mening ikke dette til følge i sin videre utredning. Pliktdelsreglene er, som utvalget korrekt anfører, i første omgang til å økonomisk sikre sine barn. Når livsarvingene derimot ofte er i 50-årene vil som regel dette hensynet være bortfalt. Etter vår mening kan det ikke trekkes en logisk konklusjon fra at de barna som mister sine foreldre tidlig skal føre til pliktdelsregler som vil gjelde for alle uansett alder og økonomisk situasjon.

Vi mener at det ikke er noen prinsipiell forskjell på økonomisk styreevne i levende live og i testament. Det er derfor betenkelig at man i levende live skal ha muligheten til å gi bort alt man eier, mens testament er underlagt enorme begrensninger som i mange tilfeller fører til at man i realiteten ikke kan fastsette hva som skal gjøre med sine eiendeler etter døden, slik som er utgangspunktet i dagens § 48.

Et annet moment er at pliktdelsreglene forskjellsbehandler store og små dødsbo. Rike mennesker har i dag en mye større frihet til å disponere over sin formue i testament enn de mindre rike har. Dette er etter vår mening uheldig, da det på dette området burde være et mål om likhet. Alle mennesker har like stor rett til å disponere over egne verdier i live, dette prinsippet burde også gjelde i testament.

I den store majoriteten av familier vil dette ikke by på særlige problemer, da det som regel vil være etterlattes ønske å tilgodese livsarvingene. Selv om et lovverk skal være generelt utformet, må det også kunne regulere tilfellene som ikke er den typiske «kjernefamilien». Dette momentet tar verken utvalget eller dagens lovgivning tilstrekkelig hensyn til.

Det finnes tilfeller der foreldre og livsarvinger ikke har kontakt, eller hvor familiebedrifter eller gårder går under på grunn av pliktdelsreglene. Det hender også at barndomshjem må selges fordi man ikke har råd til å kjøpe ut halvsøsken man kanskje aldri en gang har sett. Alt dette på tross av at testator i testament hadde skissert en løsning. Slike løsninger kan i dag stoppes av pliktdelsreglene, og vil også kunne det i fremtiden om pliktdelsreglene beholdes.

Det er derfor vår mening at pliktdelsreglene ikke burde videreføres. Loven burde kun ha regler om hvorledes arven skal fordeles der testament ikke finnes. Det bør påpekes at vi i dette innspillet ikke behandler reglene om ektefellers minste arv. I tilfeller hvor avdøde har opprettet testament, bør dette testamentet ha forrang for lovens regler. Loven bør følgelig være deklarasjon, i motsetning til dagens lov som i stor grad er preseptorisk. De politiske

og ideologiske hensynene bak denne konklusjonen er i aller første omgang friheten til selv å bestemme over sine egne eiendeler. Dagens ordning er for streng, og fører i mange tilfeller til resultater som avdøde ikke ville ha ønsket. Som nevnt bør det ikke være noe prinsipielt skille mellom muligheten til å rå over din egen eiendom i live og i testament. Hensynet til eiendomsrett fremheves også i kapittel 16.4 i utredningen, hvor det blant annet henvises til den europeiske menneskerettighetskonvensjonen protokoll I artikkel 1. Disse argumentene stiller vi oss bak.

Våre foreslåtte endringer vil medføre at de såkalte «kjernefamiliene» vil følge lovens regler, da dette som regel vil være testators ønske. I tilfeller utenom, vil derimot behovet for å opprette testament ofte være større. Dette er et behov som blir mer fremtredende i dagens samfunnssituasjon med flere og flere familier utenom det ordinære. Det siktes da spesielt til det økte antallet særkullsbarn og gjengifte.

Vi vil derimot ikke være motstandere av en viss pliktdel for barn under myndighetsalder, da dette helt legitimt kan begrunnes i underholdningsplikten. Dette vil derimot være unntaket heller enn hovedregelen, slik utvalget foreslår.

Vi stiller oss for øvrig spørrende til utvalgets vurderinger der de mener pliktdelen ikke kan settes ytterligere ned eller fjernes på bakgrunn av at det vil innebære et for stort brudd med dagens ordning. Dette kan etter vår mening ikke under noen omstendighet være et brukbart argument. Målet med den nye loven bør være å reflektere dagens behov, samt å gjøre lovverket mer liberalt. Å gjøre små endringer for å følge tradisjonen kan ikke vinne frem som brukbart argument.

Vårt forslag innebærer økt frihet for enkeltmennesket, samt at det opprettholder beskyttelsen barn trenger i de «normale tilfellene». Vårt forslag er derimot også tilpasset de tilfellene som avviker fra «normalen», noe utvalget etter vår mening ikke i tilstrekkelig grad har tatt i betraktning.

Fredrik Nyland (Fet FrP) og Linn Lorentzen Lunde (Asker FrP)